

3. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25–26. Ст. 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

4. Про Дисциплінарний статут Збройних Сил України : Закон України від 24.03.1999 № 551-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/551-14>

5. Про Статут внутрішньої служби Збройних Сил України : Закон України від 24.03.1999 № 548-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/548-14>

6. Про Статут гарнізонної та вартової служб Збройних Сил України : Закон України від 24.03.1999 № 550-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/550-14>

7. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19>

8. Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини) : навч. посіб. / Г. М. Анісімов, Ю. П. Дзюба, В. І. Касинюк та ін. ; за ред. М. І. Панова. Харків : Право, 2011. 184 с.

ЛЮЦЕПЕРНЮК МИКОЛА СЕРГІЙОВИЧ

курсант 232 навчальної групи, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького

БОРОВСЬКИЙ ВІТАЛІЙ СТЕПАНОВИЧ

викладач кафедри прикордонної служби, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького

ТАКТИКА ДІЙ ПРИКОРДОННИХ ПІДРОЗДІЛІВ У РАЗІ ЗАГОСТРЕННЯ ОБСТАНОВКИ НА ДІЛЯНЦІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Загострення обстановки на ділянці відповідальності прикордонного підрозділу є одним із найбільш складних і відповідальних випробувань для особового складу та командирів усіх рівнів. Збройна агресія російської федерації проти України актуалізувала потребу в переосмисленні тактичних підходів до організації оборони та охорони державного кордону в умовах реальних бойових загроз.

Поняття «загострення обстановки» охоплює широкий спектр ситуацій: від різкого збільшення кількості порушень державного кордону та провокаційних дій до безпосереднього збройного нападу на прикордонні наряди, застави та відділи. Кожна з цих ситуацій вимагає адекватної тактичної відповіді, заздалегідь відпрацьованої в ході навчань і закріпленої у відповідних планах дій.

Аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду (Корнієнко М. В., Паламарчук О. С., Treverton G. F.) дозволяє виділити кілька ключових тактичних принципів, якими керуються прикордонні підрозділи в умовах загострення обстановки [2, 224 с].

Принцип завчасної підготовки передбачає розроблення детальних планів дій на випадок різних сценаріїв загострення ще в мирний час. Плани включають схеми посилення охорони, порядок виклику резервів, маршрути евакуації поранених, схеми взаємодії з підрозділами Збройних Сил та іншими силовими структурами.

Принцип ешелонованої оборони реалізується через створення системи опорних пунктів і спостережних постів, які перекривають найбільш імовірні напрямки прориву. Відповідно до сучасних тактичних підходів, перший ешелон здійснює безпосередню охорону рубежів, другий – забезпечує вогневу підтримку та маневр резервами, третій – організовує тилове і технічне забезпечення.

Принцип взаємодії та координації набуває критичного значення в умовах загострення. Прикордонні підрозділи діють у тісній координації з тактичними групами Збройних Сил, підрозділами Національної гвардії, органами СБУ та поліції. Налагоджена система зв'язку, єдині сигнали впізнання та узгоджені плани взаємодії унеможливають «дружній вогонь» і забезпечують злагодженість дій в умовах динамічного бою [3].

Принцип активного спостереження та розвідки реалізується через розгортання безпілотних літальних апаратів, активізацію агентурної роботи, посилення системи технічного спостереження (тепловізійні камери, датчики руху, акустичні системи). Завчасне виявлення загрози дає командирі час для прийняття обґрунтованого рішення і маневру силами.

Особливу роль у тактиці дій прикордонних підрозділів відіграє організація системи вогню. Відповідно до бойових статутів, опорні пункти мають бути обладнані таким чином, щоб забезпечувати кругову оборону, взаємне прикриття флангів та можливість ведення зосередженого вогню на найбільш небезпечних напрямках. Мінно-вибухові загородження, дротяні перешкоди та інженерні споруди суттєво підвищують стійкість оборони [2, С. 45–58].

Психологічна складова є невід'ємним елементом тактики дій в умовах загострення. Моральна стійкість особового складу, готовність до тривалого перебування в умовах бойового стресу та збереження боєздатності підрозділу в ситуації невизначеності залежать від рівня виховної роботи, якості психологічної підготовки та авторитету командира. Досвід бойових дій 2014–2024 років переконливо свідчить, що підрозділи з високим морально-психологічним кліматом демонструють суттєво кращі тактичні результати.

Логістичне забезпечення в умовах загострення вимагає завчасного накопичення запасів боєприпасів, медикаментів, продовольства та паливно-мастильних матеріалів на опорних пунктах. Автономність підрозділу протягом щонайменше 72 годин є стандартною вимогою сучасних тактичних настанов Державної прикордонної служби України.

Таким чином, тактика дій прикордонних підрозділів у разі загострення обстановки являє собою комплексну систему заходів, яка поєднує завчасну підготовку, ешелоновану оборону, активну розвідку, тісну міжвідомчу взаємодію та психологічну стійкість особового складу. Подальші дослідження мають бути спрямовані на розробку уніфікованих стандартних операційних процедур (СОП) для різних сценаріїв загострення з урахуванням специфіки конкретних ділянок державного кордону.

МОХОРТ ОЛЬГА ОЛЕКСІВНА

слухачка 1 курсу кафедри підготовки офіцерів
запасу Військово-юридичного інституту
Національного юридичного університету імені
Я. Мудрого

ПСИХОЛОГІЧНЕ НАВАНТАЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЯК ФАКТОР ЕФЕКТИВНОСТІ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Психологічне навантаження військовослужбовців є одним із ключових чинників, що безпосередньо впливають на ефективність службово-бойової діяльності підрозділів сектору безпеки і оборони. В умовах сучасних бойових дій, які характеризуються високою інтенсивністю, невизначеністю, інформаційним перевантаженням та постійною загрозою життю, психоемоційний стан військовослужбовців набуває особливого значення. Психологічне навантаження охоплює сукупність стресових факторів, які виникають у процесі виконання службово-бойових завдань, включаючи тривале перебування у зоні бойових дій, дефіцит відпочинку, втрати побратимів, моральну відповідальність за прийняття рішень та вплив екстремальних ситуацій [1].